جهان‌نما

عراق، بدون صدر؛ سناریوهای محتمل کدام است؟

با استعفای دسته‌جمعی نمایندگان وابسته به جریان صدر از مجلس عراق، احتمال پایان بن‌بست ۹ماهه این کشور برای تشکیل دولت، جدی‌تر شده است. ۷۳نماینده فهرست صدر، شامگاه یکشنبه با ارسال نامه‌ای به رئیس مجلس، استعفای خود را اعلام کردند. محمد حلبوسی گفت که با بی‌میلی این نامه را دریافت کرده، اما در عین حال اعلام کرد که با استعفا موافقت کرده است.

طبق قانون اساسی عراق، کرسی ریاست مجلس سهم سنی‌ها، نخست‌وزیری سهم شیعیان و ریاست‌جمهوری هم سهم کردهاست. سال گذشته پس از برگزاری انتخابات مجلس، جریان صدر با کسب ۷۳کرسی از ۳۲۹کرسی مجلس، دست بالا پیدا کرد و تعیین‌کننده مناسبات سیاسی عراق شد. مقتدی صدر، رهبر این جریان اعلام کرد که قصد دارد در دوره جدید، یک دولت ملی متشکل از همه جریان‌های سیاسی و همه قومیت‌ها تشکیل دهد. او از حضور در چارچوب هماهنگی نیروهای سیاسی شیعه خودداری کرد و در عوض، با حزب دمکرات کردستان به رهبری مسعود بارزانی و حزب السیاده به رهبری محمد حلبوسی ائتلاف کرد. خروجی این ائتلاف، تکیه دوباره محمد حلبوسی به صندلی ریاست مجلس بود، اما پس از آن، احزاب و جریان‌های سیاسی عراق هرگز نتوانستند بر سر تعیین تکلیف ۲ کرسی ریاست‌جمهوری و نخست‌وزیری توافق کنند.

کردها بین خود درگیر یک جنگ قدرت برای تصاحب کرسی ریاست‌جمهوری شدند و عملا برای تصمیم‌گیری در این زمینه به بن‌بست خوردند. بعد از سال ۲۰۰۳، یعنی زمانی که رژیم صدام ساقط شد، طبق توافق میان احزاب شیعه، سنی و کرد، کرسی ریاست‌جمهوری به کردها رسید. ۲ حزب اصلی اقلیم کردستان یعنی حزب دمکرات و اتحادیه میهنی هم بین خود بر سر تقسیم ۲کرسی ریاست اقلیم و ریاست‌جمهوری عراق توافق کردند. آنها توافق کردند که ریاست اقلیم سهم حزب دمکرات و ریاست‌جمهوری سهم اتحادیه میهنی باشد.

همچون سال ۲۰۱۸، امسال هم بارزانی‌ها سر ناسازگاری با جریان رقیب گذاشته و هوشیار زیباری را در مقابل برهم صالح معرفی کردند. زیباری، دایی مسعود بارزانی است. غیر از آنکه روند معرفی نامزد ریاست‌جمهوری از سوی حزب دمکرات کردستان برخلاف توافق میان احزاب کرد است، بسیاری با حضور دوباره زیباری در سیاست و حکومت مخالف بودند. او در سال ۲۰۱۶، پس از ۲سال حضور در پست وزیر دارایی، به‌دلیل فساد مالی با رأی پارلمان از کار برکنار شد. در نهایت، زیباری با رأی دادگاه از رقابت حذف شد، اما اختلاف میان کردها باقی ماند. انتخاب نخست‌وزیر نیز با توجه به جدایی جریان صدر از چارچوب هماهنگی نیروهای سیاسی شیعه غیرممکن شد. احزاب شیعه بر تشکیل یک دولت ائتلافی مبتنی بر سهمیه‌بندی اصرار داشتند، اما جریان صدر خواستار تشکیل یک دولت ملی بدون توجه به روال سابق سهمیه‌بندی‌ها بود. شکست صدر در خارج کردن هر دو کرسی ریاست‌جمهوری و نخست‌وزیری از بن‌بست در نهایت به تصمیم او برای استعفای نمایندگان منجر شد.

مسیر سیاسی عراق بعد از صدر

در مجموع می‌توان ۳سناریو برای فضای سیاسی عراق بعد از استعفای جریان صدر از مجلس درنظر گرفت. سناریوی اول، بازگشت این نمایندگان به مجلس و پس گرفتن استعفای آنان است. عائد الهلالی، از رهبران چارچوب هماهنگی اعلام کرده که اعضای ائتلاف در حال رایزنی برای بازگرداندن صدر به عرصه سیاسی هستند. این احتمال وجود دارد که او با کسب امتیازهایی، بار دیگر نیروهای خود را وارد مجلس کند تا از بحرانی‌ترشدن اوضاع جلوگیری شود.

سناریوی دوم، ادامه راه بدون حضور صدر است. در این شرایط، جایگزین هر نماینده مستعفی از همان حوزه انتخابیه تعیین خواهد شد و نماینده‌ای که بعد از او بیشترین رأی را به‌دست آورد وارد مجلس می‌شود. بر این اساس، مجلس عراق در گام نخست منحل نخواهد شد. شبکه الحره عراق گزارش داده که درصورت ورود نمایندگان جایگزین، ائتلاف فتح به رهبری هادی عامری ۱۲کرسی جدید به‌دست خواهد آورد و مجموع کرسی‌های آن به ۲۹کرسی خواهد رسید. همچنین ائتلاف دولت قانون به رهبری نوری المالکی ۵کرسی به‌دست خواهد آورد تا مجموع کرسی‌های آن به ۳۸کرسی برسد. ائتلاف نیروهای دولت ۶کرسی به‌دست خواهد آورد تا مجموع کرسی‌های آن به ۱۰کرسی برسد. همچنین تعداد کرسی‌های جنبش حقوق هم به ۶کرسی خواهد رسید. بر این اساس، چارچوب هماهنگی نیروهای سیاسی شیعه تعیین‌کننده مسیر حرکت سیاسی دولت عراق بعد از این خواهد بود. نامزد اصلی این ائتلاف برای کرسی نخست‌وزیری نوری المالکی است. این سناریو شاید عراق را از بن‌بست تشکیل دولت خارج کند، اما مطلوب گروه‌های سیاسی به‌خصوص شیعیان نیست. ائتلاف شیعیان خواستار حضور همه جریان‌های سیاسی شیعه در دولت آینده هستند تا درگیر اختلافات گذشته نشوند. خروج صدری‌ها روند سیاسی را به مخاطره می‌اندازد؛ به‌ویژه که امکان شعله‌ور شدن اعتراضات مردمی بسیار است. صدر ثابت کرده که در زمینه بسیج مردمی قدرت زیادی دارد و می‌تواند بار دیگر التهاب را به خیابان‌ها بیاورد.

سناریوی سوم، اما احتمال انحلال مجلس است. اصل ۶۴ قانون اساسی تصریح می‌کند که انحلال مجلس با اکثریت آرا از ۳۲۹ نماینده کنونی پارلمان میسر می‌شود. این اقدام باید از طریق درخواستی که به امضای یک سوم نمایندگان مجلس (۱۲۶ نماینده کنونی) رسیده طرح شود. استعفای ۷۳نماینده در شرایط فعلی به‌معنای انحلال پارلمان نخواهد بود، اما اگر فراکسیون‌های مجلس به این نتیجه برسند که منافع‌شان در برگزاری مجدد انتخابات است، این گزینه می‌تواند جدی‌تر شود.

خط لوله در روژ با نفت روسیه را به اروپا منتقل می‌کند. ■ عکس: AFP

نفت و گاز، ناجی روسیه در جنگ

افزایش درآمدهای روسیه از صادرات نفت و گاز طی ۴ماه جنگ اوکراین، بهبود تراز تجاری و تقویت روبل در برابر دلار را به‌دنبال داشته است

گزارش

جان مک‌کین، سناتور درگذشته آمریکایی، در سال ۲۰۱۵ گفته بود: «روسیه پمپ بنزینی است در پوشش یک کشور.» گذر زمان نشان داده که این توصیف مک‌کین از بسیاری جهات درست بوده است؛ چراکه این نفت و محصولات نفتی بوده‌اند که در یکی از سیاه‌ترین دوران اقتصادی روسیه توانستند این کشور را از بحران نجات دهند. تا به امروز درآمد روسیه از محل نفت و گاز به این کشور کمک کرده تا از پس تحریم‌های بی‌سابقه اقتصادی که کشورهای غربی در واکنش به حمله به اوکراین علیه مسکو وضع کرده‌اند، به خوبی برآید. اگرچه روسیه هنوز نتوانسته برای آن بخش از اقتصاد خود که با زندگی شهروندانش سر و کار دارد، یعنی کمبود کالا و افزایش نرخ تورم چاره‌ای بیندیشد، اما توانسته با موفقیت مانع از سقوط ارزش روبل شده و تراز تجاری مثبت خود را افزایش دهد.

روسیه بخشی از این بهبود اقتصادی را مدیون سرپیچی کشورهای اروپایی از تحریم‌هایی است که خود علیه روسیه وضع کرده‌اند؛ کشورهایی که برخلاف تحریم‌های اخیر خود، طی ۱۰۰روز گذشته به بزرگ‌ترین خریداران نفت روسیه تبدیل شده‌اند.

واکنش روسیه به تحریم‌ها

بانک مرکزی روسیه ۵روز پیش اعلام کرد قصد دارد نرخ بهره بانکی را به ۹,۵درصد، یعنی نرخ پیش از آغاز جنگ بازگرداند. عادی‌سازی نرخ بهره تنها یکی از علائمی است که نشان می‌دهد اقتصاد روسیه توانسته از فشار اولیه تحریم‌های غرب خارج شود. بانک مرکزی روسیه در ابتدای جنگ و با آغاز تحریم‌ها و سقوط شدید ارزش روبل در برابر دلار، نرخ بهره را به ۲۰درصد رساند تا با جلوگیری از خروج سرمایه عمومی از بانک‌ها، مانع از سقوط بیشتر ارزش روبل شود. این سیاست تأثیرگذار از آب درآمد. ۲ماه بعد از آغاز جنگ، روبل توانست تمام مسیری که سقوط کرده بود را بازگردد. نرخ برابری ارزش روبل در برابر دلار حتی به ۳۰درصد بالاتر از میزان پیش از آغاز جنگ رسیده است.

اگرچه کشورهای اتحادیه اروپا با یکدیگر به توافق رسیده‌اند در مرحله اول ۷۵درصد و در نهایت ۹۰درصد از واردات نفت روسیه را متوقف سازند، اما این تحریم‌ها نه‌تنها عملی نشده، بلکه به‌نظر می‌آید تعدادی از کشورهای اروپایی در این دوران میزان خرید نفتی خود را از روسیه افزایش داده‌اند. همچنین روسیه توانسته برای نفت خود خریداران جایگزین پیدا کند. براساس تخمین‌های انستیتوی مالی بین‌المللی، انجمن تجاری ویژه بانک‌ها، درآمد روسیه از محل صادرات نفت طی ۳ماه گذشته ۶۵درصد بیشتر از دوره مشابه در سال گذشته بوده است. با این‌همه، واردات که بخشی از آن تحت‌تأثیر تحریم‌های غرب قرار گرفته، با کاهشی ۲۰درصدی مواجه شده است. نتیجه این فراز و فرود این بوده که تراز تجاری مثبت روسیه طی ۳ماه گذشته تقریبا ۴برابر سال قبل رشد داشته است. این دستاورد به روسیه کمک فراوانی کرده تا بتواند هزینه جنگی که در اوکراین آغاز کرده را تامین و از واحد پولی خود به‌خوبی پشتیبانی کند.

درآمد نفتی روسیه طی ۱۰۰روز جنگ

گزارش اخیر مرکز پژوهشی انرژی و هوای پاک در فنلاند نشان می‌دهد اتحادیه اروپا هنوز نتوانسته آنچه در قالب تحریم روی کاغذ آورده را عملی سازد. براساس این گزارش، روسیه طی ۱۰۰روز اول جنگ، یعنی تا هفته گذشته، ۹۸میلیارد دلار از محل صادرات سوخت‌های فسیلی درآمد داشته و اتحادیه اروپا، اصلی‌ترین واردکننده این سوخت‌ها بوده است. روسیه پیش از آغاز جنگ ۴۰درصد از گاز و ۲۷درصد از نفت اتحادیه اروپا را تامین می‌کرد. در اوایل ماه جاری، اتحادیه اروپا با این امید که منابع مالی روسیه در تامین مالی جنگ اوکراین را محدود سازد، بر سر توقف واردات نفت از روسیه به توافق رسید. اروپا همچنین قصد دارد تا پایان سال جاری دوسوم از واردات گاز روسیه را هم قطع کند؛ تصمیمی که به‌نظر نمی‌آید قابل اجرا باشد. گزارش مرکز پژوهشی انرژی و هوای پاک فنلاند نشان می‌دهد که ۶۱درصد از صادرات سوخت‌های فسیلی روسیه به مقصد کشورهای عضو اتحادیه اروپا بوده است. ارزش این حجم از واردات از روسیه حدود ۶۰میلیارد دلار برآورد شده است.

براساس این گزارش، چین طی ۱۰۰روز اول جنگ ۱۳,۲میلیارد دلار از روسیه سوخت فسیلی وارد کرده است. پس از چین ارزش واردات کشورهای آلمان ۱۲,۷میلیارد دلار، ایتالیا ۸,۲میلیارد دلار، هلند ۸,۴میلیارد دلار، ترکیه ۷میلیارد دلار، لهستان ۴,۶میلیارد دلار، فرانسه ۴,۵میلیارد دلار و هند ۳,۶میلیارد دلار بوده است. همچنین این گزارش نشان می‌دهد سهم نفت خام در صادرات روسیه در این بازه زمانی ۴۸,۲میلیارد دلار، سهم گاز ۲۵,۱میلیارد دلار، محصولات نفتی ۱۳,۶میلیارد دلار، گاز طبیعی مایع یا ال‌ان‌جی ۵,۳میلیارد دلار و زغال‌سنگ ۴,۸میلیارد دلار بوده است.

اگرچه صادرات روسیه در ماه پنجم سال جاری به‌دلیل ممانعت شرکت‌ها و کشورها از خرید کالاهای روس با کاهش مواجه شد، اما افزایش جهانی قیمت سوخت‌های فسیلی باعث شده سود حاصل از صادرات، افزایشی نجومی پیدا کند. ارزش صادرات روسیه در این مدت نسبت به‌مدت مشابه در سال قبل، رشد ۶۰درصدی داشته است

بررسی آمارها نشان می‌دهد که طی ۱۰۰روز اول جنگ اوکراین (یعنی تا روز ۱۳خرداد) کشورهایی نظیر چین، هند، امارات و فرانسه میزان واردات از روسیه را افزایش داده‌اند. هند به یکی از بزرگ‌ترین واردکننده‌های نفت خام روسیه تبدیل شده و خریدار ۱۸درصد از نفت خام صادراتی روسیه بوده است. بخش زیادی از نفت خریداری شده توسط هند، در قالب محصولات پالایشی به کشورهای اروپایی و آمریکا صادر می‌شود.

بار تورم بر دوش مردم

با وجود آمار مثبت اقتصادی روسیه در بحبوحه جنگ اوکراین، فشار ناشی از تورم و کمبود کالا در این کشور تا به امروز مهار نشده است. مسکو نتوانسته روند صعودی تورم را مهار کند و افزایش هزینه واردات در کنار تورم، معیشت خانوارهای روس را تحت‌تأثیر قرار داده است. به بیانی دیگر، مردم روسیه متحمل درد تحریم‌هایی هستند که در نتیجه جنگ گریبانگیر کشورشان شده است. افزایش قیمت واردات منجر به افزایش قیمت‌های کالاهای مصرفی شده است. این وضعیت نرخ تورم را از ۹درصد در روزهای آغاز جنگ به ۱۷درصد رسانده است. این نرخ بسیار بالاتر از نرخ ۴درصدی پیش‌بینی شده بانک مرکزی روسیه برای سال ۲۰۲۲ است. اگرچه نرخ تورم تاحدودی در محدوده ۱۷درصد تثبیت شده، اما خانوارهای روسیه با کمبودهای فراوانی مواجهند که ناشی از محدودیت واردات کالاست. تحریم‌ها باعث شده تا فروش خودروهای جدید چهار پنجم کاهش پیدا کند و بسیاری از فروشگاه‌ها و رستوران‌ها تعطیل شوند. اقتصاددانان باور دارند برای متعادل‌سازی اقتصاد روسیه باید واردات افزایش پیدا کند.

در نهایت اما نظرسنجی‌ها آینده‌ای نه چندان درخشان را برای اقتصاد روسیه پیش‌بینی کرده‌اند. براساس نظرسنجی اخیر بلومبرگ، بیشتر اقتصاددانان انتظار دارند اقتصاد روسیه در سال ۲۰۲۲ بین ۷,۵ تا ۱۲,۵درصد کوچک‌تر شود. سازمان همکاری و توسعه اقتصادی هم هفته پیش اعلام کرد انتظار دارد در سال جاری تولید ناخالص ملی روسیه ۱۰درصد و در سال آینده ۴درصد کاهش پیدا کند. درصورتی که این پیش‌بینی محقق شود، در سال ۲۰۲۴، سالی که ولادیمیر پوتین به‌دنبال آغاز پنجمین دوره ریاست‌جمهوری خود در روسیه خواهد بود، بزرگی اقتصاد این کشور یک‌ششم اقتصاد آمریکا خواهد بود.

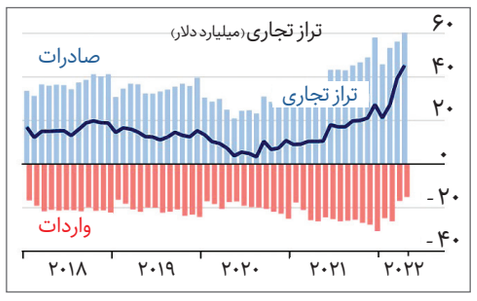

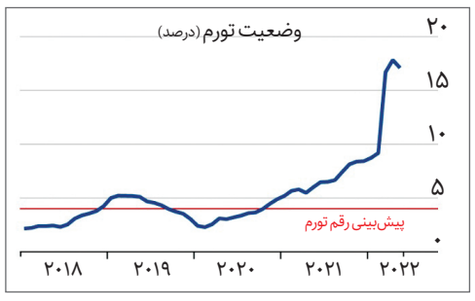

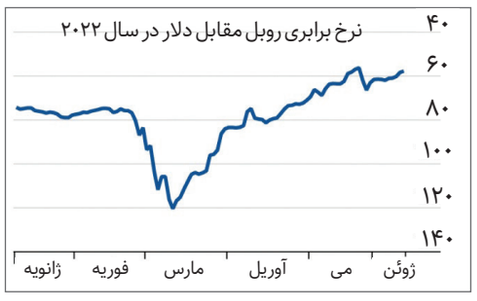

درگیری تازه مرزی بین تاجیکستان و قرقیزستان

۲ کشور همسایه همچون سال گذشته، در روزهای اخیر بر سر مناطق مرزی درگیر شده‌اند

آسیا

در تازه‌ترین درگیری مرزی میان تاجیکستان و قرقیزستان، یک مرزبان تاجیک کشته و ۳نفر دیگر زخمی شدند. به گزارش یورونیوز، درگیری در نزدیکی پاسگاه مرزی کخ، نزدیک روستای واروخ در شمال شهر اسفره تاجیکستان رخ داده است.

طرفین یکدیگر را به آغاز درگیری متهم کرده‌اند. مرزبانی قرقیزستان تاکنون تلفات جانی از این حادثه گزارش نکرده است. بنا بر اعلام ۲کشور، فرماندهان گارد مرزی و مسئولان محلی در مورد این حادثه در حال گفت‌وگو هستند. حدود ۲هفته قبل هم یک درگیری دیگر میان مرزبانان ۲کشور رخ داده بود که طی آن ۲ مرزبان قرقیزستان زخمی شدند.

۵ماه قبل، مرزبانان ۲کشور درگیری شدیدی داشتند که چندین کشته و زخمی به جا گذاشتند. پس از این برخورد بود که ۲کشور همسایه توافق کرده بودند نیروهای خود را از منطقه مورد مخاصمه خارج کنند، گشتزنی‌های مرزی را هماهنگ سازند و تردد امن در یک کریدور مشخص را تضمین کنند.

سال گذشته نیز ۲کشور درگیر یک تقابل خونین مرزی شدند که به‌مدت یک هفته ادامه داشت. به‌گفته دولت قرقیزستان، خشونت‌ها و درگیری‌های مرزی میان ۲کشور ۳۴ کشته و ۱۲۰ زخمی در میان سربازان و غیرنظامیان قرقیزستان به جای گذاشته است. شمار شهروندان غیرنظامی قرقیز که در این درگیری‌ها کشته شده‌اند به‌گفته بیشکک ۳۱ نفر بود. این درگیری، خونین‌ترین رویارویی نظامی دو طرف طی ۳دهه گذشته بوده است. دولت تاجیکستان اما شمار تلفات خود را اعلام نکرد و ۲ همسایه پس از چند روز اعلام آتش‌بس کردند.

تنش‌ها بین این دو جمهوری فقیر شوروی سابق پیش از این بارها تکرار شده است. ادعاهای مرزی و به‌ویژه تلاش برای دسترسی به منابع آبی و زمین‌های حاصلخیز در منطقه حساس مرزی و نیز مالکیت زمین‌های واقع در دره کشاورزی فرغانه مهم‌ترین بخش از اختلافات ارضی ۲کشور را تشکیل می‌دهد. تاجیکستان و قرقیزستان حدود ۹۸۰ کیلومتر مرز مشترک دارند که بخش‌های زیادی از این مرز از زمان فروپاشی اتحاد جماهیر شوروی در آسیای میانه علامت‌گذاری و مشخص نشده است؛ موضوعی که باعث ایجاد تنش‌های قومی مکرر در تلاش برای دستیابی به منابع آب و کشاورزی شده است.

نقل‌قول

نیکولا استورجن
وزیر اول اسکاتلند
دمکراسی باید غالب باشد. همه‌پرسی استقلال اسکاتلند از انگلیس باید در سال ۲۰۲۳ و پس از آنکه کرونا کاملا تحت کنترل درآمد برگزار شود. وظیفه من به‌عنوان وزیر اول اسکاتلند، توجه به‌نظرات مردم اسکاتلند است و نه بوریس جانسون یا هر نخست‌وزیر دیگری. (هافینگتون پست)

عبدالله بوحبیب
وزیر خارجه لبنان
با وجود تهدیدهایی که مطرح شده، نشانه‌ای برای آغاز درگیری میان حزب‌الله و رژیم صهیونیستی وجود ندارد. فرستاده ویژه آمریکا به‌عنوان میانجی در مورد مناقشه دریایی میان لبنان و اسرائیل، استدلال‌های ما را می‌شنود. احتمالا مذاکرات درباره ترسیم مرزها به توافق منجر شود. (النهار)

دیمیتری مدودف
معاون رئیس شورای امنیت ملی روسیه
کشورهای ناتو به اوکراین تسلیحات می‌فرستند، به سربازان آموزش می‌دهند، مزدورانی را به این کشور می‌فرستند و نزدیک مرزهای ما رزمایش برگزار می‌کنند. این اقدامات احتمال درگیری مستقیم بین ناتو و روسیه را افزایش می‌دهد که خطر یک جنگ هسته‌ای تمام عیار را به‌دنبال دارد. (دیلی میل)

خبر

از سرگیری مذاکرات مستقیم بین جنبش انصارالله و عربستان

گفت‌وگوهای مستقیم بین جنبش انصارالله و عربستان پس از وقفه‌ای موقت، بار دیگر از سر گرفته شده است. خبرگزاری رویترز به نقل از دو منبع آگاه خبر داده که مذاکرات به‌صورت مجازی میان مقامات ارشد عربستان و جنبش انصارالله یمن انجام شده است. با میانجیگری سازمان ملل و دولت عمان، برگزاری این دور از گفت‌وگوها ممکن شده است. یکی از این منابع به رویترز گفته که درصورت پیشرفت کافی، برنامه‌هایی نیز برای دیدار رو در رو در مسقط وجود دارد. ائتلاف عربی به رهبری عربستان، طی ۷سال گذشته یمن را آماج حملات خود قرار داده است. جنگ یمن، یکی از شدیدترین بحران‌های انسانی جهان را رقم زده است. دفتر هماهنگی امور بشردوستانه سازمان ملل متحد هشدار داده که تا نیمه دوم سال جاری در مجموع ۱۹ میلیون نفر ممکن است با سوءتغذیه حاد مواجه شوند، آماری که در مقایسه با ۶ماه اول سال ۲۰۲۱ حدود ۲۰ درصد افزایش نشان می‌دهد. به‌گفته این نهاد، در این بازه احتمالا حدود ۱۶۱ هزار نفر قحطی را تجربه خواهند کرد. این نهاد بین‌المللی همچنین گفته نیمی از تأسیسات بهداشتی یمن تعطیل یا تخریب شده است. این سازمان گفته تاکنون ۴ میلیون و ۳۰۰ هزار یمنی از خانه‌های خود آواره شده‌اند.

کیوسک

روزنامه نیویورک تایمز [آمریکا]

ترامپ علیه کمیته تحقیق

ترامپ در بیانیه‌ای ۱۲ صفحه‌ای، گزارش کمیته تحقیق کنگره درباره حمله هواداران او به کنگره در سال ۲۰۲۱را به سخره گرفتن عدالت دانست. در این بیانیه ترامپ ادعای خود در مورد تقلب در انتخابات ریاست‌جمهوری آمریکا را دوباره تکرار کرد. او جو بایدن و دمکرات‌ها را متهم کرد که آمریکا را به سمت ویرانی می‌برند. رئیس‌جمهور پیشین آمریکا در این بیانیه مدعی شد: «دمکرات‌ها هر آنچه در توان دارند به‌کار می‌بندند تا مرا متوقف کنند اما ما متوقف شدنی نیستیم.»